

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'.

Περὶ τῶν καθηκόντων τῶν κυριωτέρων τάξεων τῆς κοινωρίας.

Πρὶν περιγράψωμεν καθ' ἕκαστα τὰ καθήκοντα, ἢ τὰς ἀρετὰς ὡς οὐφείλουσιν οἱ ἄνθρωποι νὰ ἐκπληρῶσι πρὸς ἀλλήλους, πρέπει νὰ θεωρήσωμεν συνοπτικῶς τὰ ἀνήκοντα εἰς τὰς κυριωτέρας τάξεις τῆς κοινωρίας.

Καθήκοντα τῶν ἡγεμόνων.

Ὅποιον καὶ ἂν ᾖ τὸ εἶδος τῆς κυβερνήσεως, οἱ κυβερνῶντες συνδέονται μὲ τὸν λαόν, καὶ ἔνευ τούτου δὲν δύναται νὰ ὑπάρχῃ ἡγεμὼν, ὡς οὐδὲ κεφαλὴ χωρὶς σώματος. Ἡ ὑπαρξὶς λοιπὸν τοῦ ἐνὸς κρέμαται ἀπὸ τῆς τοῦ ἄλλου, καὶ διὰ νὰ συντηρῶνται εὐτυχῶς, ἀνάγκη οἱ μὲν νὰ κυβερνῶσι καλῶς, οἱ δὲ νὰ ὑπακούωσιν. Ἡ φυσικὴ τάξις καὶ ἡ εὐτυχὴς συντήρησις αὐτῶν ἀπαιτεῖ νὰ ᾖ ὁ ἡγεμὼν ὑπέρτερος τῶν ὑπηκόων· αὕτη ὁμῶς ἡ ὑπεροχὴ δὲν θεωρεῖται ἀπλῶς ἐν τῇ δυνάμει, ἀλλ' ἐν τῇ σοφίᾳ καὶ δικαίᾳ χρήσει τῆς δυνάμεως. Ἀνάγκη λοιπὸν οἱ ἡγεμόνες νὰ ᾖ ἐνάρετοι καὶ σοφοί (1)· νὰ θέτωσι νόμους ἀποβλέποντας τὴν εὐτυχίαν καὶ ἀσφάλειαν τῶν λαῶν· νὰ ἐμπιστεύονται τὰς ἀρχὰς εἰς ἄνδρας ἀξίους καὶ ἐναρέτους (2)· νὰ διορίζωσι σοφοὺς ἐπιμελητὰς τῆς κοινῆς ἀνατροφῆς καὶ τῶν ἡθῶν· νὰ συνισπῶσι δημόσια σχολεῖα διὰ νὰ φωτίζεται ὁ λαός (3)· διότι ἡ ἀμάθεια φθείρει τὰ ἥθη τοῦ λαοῦ, καθιστᾷ αὐτὸν πτωχόν, ἄτεχνον, ἀμήχανον, ἄνανδρον, στασιαστικόν· ὅθεν καθίσταται δυστυχὴς εἰς ἑαυτὸν, καὶ ἀσθενὲς ὑποστήριγμα τῆς δόξης καὶ δυνάμεως τοῦ ἡγεμόνος. Ἀνάγκη πρὸς τοῦτοις νὰ περιστοιχίζωνται ὑπὸ σοφῶν καὶ ἐναρέτων συμβούλων καὶ θεραπόντων· διότι μόνος ὁ Θεὸς εἶναι ἀνεκδέχης, ὡς πάνσοφος καὶ παντοδύναμος. Ἀνάγκη νὰ καθιστῶσι νοσοκομεῖα καὶ λοιμοκαθαρτήρια (4). Ἀνάγκη πρὸ πάντων νὰ ᾖ δίκαιοι· οὐδὲ ὁ Ζεὺς, λέγει ὁ σοφὸς Πλούταρχος, δὲν δύναται νὰ διοικήσῃ τὸ πᾶν ἄνευ δικαιοσύνης.

(1) Τί εὖν ἤδεσθε ἐπὶ θρόνοις καὶ σκήπτροις; τιμήσατε σοφίαν, ἵνα εἰς τὸν αἰῶνα βασιλεύσητε (Σοφία Σολομ. στ'. 21).

(2) Τοιοῦτους ἐφίστη τῆς πράξεσι τοῖς μὴ διὰ σοῦ γιγνομένοις, ὡς αὐτὸς τὰς αἰτίας ἔξων, ὧν ἐκείνοι πράττειν (Ἰσοκρ. πρὸς Νικοκλέα.)

(3) Πλήθος δὲ σοφῶν σωτηρία κόσμου, καὶ βασιλεὺς φρόνιμος εὐδοκία δήμου. (Σοφία Σολομ. στ'. 21).

(4) Ἐν πολλῷ ἔθνη δόξα βασιλείως, ἐν δὲ ἐκλείψει λαοῦ φωντρίβῃ δυνάστου. (Παροιμ. Σολομ. ιδ'. 30).